

Farmers Defence Force

p/a Birstum 13

8494 MZ NES

e-mail: secretariaat@farmersdefenceforce.nl

e-mail: info@farmersdefenceforce.nl

website: www.farmersdefenceforce.nl

Aan

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73

2594 AC Den Haag

Sint Hubert, 23 december 2020

Betreft: zienswijze consultatie wetsvoorstel natuurcompensatiebank

L.s.,

Farmers Defence Force (FDF) heeft kennisgenomen van deze consultatie en u ontvangt hierbij onze reactie.

Allereerst willen wij u erop wijzen dat het ons is opgevallen dat bij deze consultatie, het niet mogelijk is op uw site andere reacties op het wetsvoorstel te lezen en ook niet zichtbaar is, in tegenstelling tot het normale proces, hoeveel reacties er inmiddels zijn ingediend. Wij gaan ervan uit, dat er hier sprake is van een omissie uwerzijds? Wij nemen tenminste aan dat transparantie voor de Overheid van evident belang is.

In de Memorie van Toelichting (MvT) wijst u in de inleiding allereerst op de eis dat resterende schadelijke effecten van projecten gecompenseerd dienen te worden. Een eis die, zoals u stelt, voortvloeit uit de zorgplicht voor de natuur - Wet natuurbescherming artikel 1.11.

Lid 2 van dit artikel stelt: *“De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:*

a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,

b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of

c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt”.

FDf vraagt zich af in hoeverre dit wetsvoorstel aan het gestelde in artikel 1.11 lid 2 van de Wet natuurbescherming, inhoud gaat geven nu u eenzijdig fixeert op stikstofdepositie, met de aanname dat het uitsluitend stikstofdepositie is, waardoor de staat van de natuur nadelige gevolgen ondervindt. De FDF zou het raadzaam vinden dat eerst ook andere effecten (zoals klimaatverandering; de staat van de bodem en/of de waterhuishouding), op de staat van de natuur in kaart worden gebracht alvorens u uw plannen om beperkingen op te leggen aan grondgebruikers en grondeigenaren - die vervolgens negatieve economische gevolgen daardoor ondervinden - doorgang laat vinden. Zo lang niet duidelijk is, welke handelingen/omstandigheden de staat van de natuur bepalen en/of beïnvloeden, kunt u nooit inhoud geven aan de verplichting die voortvloeit uit Artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming en kan nooit duidelijk zijn welke compensatiemaatregelen genomen dienen te worden.

Op pagina 2 van de MvT benoemt u beweiden en bemesten. Dat zijn activiteiten die al decennialang op die locaties legaal plaatsvinden en onder bestaand gebruik vallen. Er is geen nieuw toenemend effect door beweiden of bemesten. Hiervoor dient een oplossing gevonden te worden die recht doet aan het bestaand gebruik van grondgebruikers/grondeigenaren.

Via het wetsvoorstel wilt u het ontzeggen en beperken van toegang in bepaalde gebieden of natuurcompensatiegebieden opleggen. Dit is een zwaarwegende maatregel die in strijd is met het EVRM voor de belanghebbenden! Dat geldt tevens voor de gedoogplicht compensatiegebieden in artikel 10.21b. Deze schade ontbreekt – ten onrechte - in de MvT.

Bij 5.4 ontbreken de financiële gevolgen voor de belanghebbenden die betrokken zijn. Als er beperkingen aan het grondgebruik worden gesteld zonder schadeloosstelling inclusief eventuele gevolgen voor meststoffenwet etc. is dat in strijd met EVRM.

Tevens stelt u ten onrechte bij 5.2 dat er uitsluitend positieve milieueffecten zijn. De ervaring is dat dit niet zo hoeft te zijn: het beheer van gebieden bepaald of er al dan niet negatieve effecten zijn. In het verleden zijn die er zeker, en veelvuldig geweest. Zoals het laten woekeren van giftige planten. Die zijn niet alleen giftig voor graasdieren waardoor ze kunnen leiden tot vee sterfte, maar leiden tevens tot meer gewasmiddelengebruik.

Het onevenredig verminderen van landbouwgrond levert minder weidegang op wat weer tot gevolg heeft dat de oplossing tegen ammoniakuitstoot wordt tegengewerkt terwijl de koeienvlaaien en graspollen voeding zijn voor vogels en insecten en derhalve een positieve uitwerking hebben op en van belang zijn voor de biodiversiteit.

Enige algemene opmerkingen naar aanleiding van dit wetsvoorstel

Is het zinvol om natuur “op voorraad” te hebben terwijl onbekend is waarvoor gecompenseerd moet worden?

(Richtsnoeren voor toepassing Compenserende maatregelen Art 6 lid 4 Habitat Richtlijn https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/guidance_art6_4_nl.pdf)

Het inzetten van “compenserende natuur” uit een zogenaamde natuurbank is weinig zinvol omdat het om **specifieke** compenserende maatregelen moet gaan;

Compenserende maatregelen zijn plan- of project specifieke maatregelen die worden genomen naast de normale uitvoeringsmaatregelen uit hoofde van de natuurbehoudsrichtlijnen. Zij zijn bedoeld om de negatieve gevolgen van een project te neutraliseren en een **exacte** compensatie te bieden voor de

negatieve effecten op de betrokken habitats of soorten. Compenserende maatregelen zijn een „laatste redmiddel”. Zij worden alleen toegepast wanneer de andere beschermingsmaatregelen waarin de richtlijn voorziet, ondoeltreffend blijken en wanneer het besluit wordt genomen om een project of plan dat ongunstige gevolgen heeft voor een "Natura 2000"-gebied, toch uit te voeren.

Compenserende maatregelen zijn dus niet bedoeld om de uitvoering van een plan of project doorgang te laten vinden terwijl daarbij de voorschriften van artikel 6 worden omzeild. Dit soort maatregelen mag slechts in overweging worden genomen nadat een negatieve impact op de natuurlijke kenmerken van een "Natura 2000"-gebied is vastgesteld. De logica van het beoordelingsproces wil dat, wanneer een negatieve impact wordt verwacht, alternatieve oplossingen moeten worden onderzocht en het belang van het plan of project ten aanzien van de natuurwaarde van het gebied, moet worden ingeschat.

Pas wanneer eenmaal tot uitvoering van het plan of project is besloten, is het raadzaam compenserende maatregelen in overweging te nemen. Deze werkwijze is bevestigd in het advies van de advocaat-generaal in Zaak C 239/04 (punt 35).

Anders gezegd: Indien de haven van Rotterdam om economische redenen moet worden uitgebreid is het weinig zinvol om natuur op voorraad te hebben die niks met de aanwezige natuurlijke kenmerken van die betreffende omgeving van doen hebben.

Wat u voorstelt is in feite een soort PAS 2.0 maar dan voorsorteren met iets wat u mogelijk niet nodig hebt, maar ten gevolge van het voorsorteren al wel grote gevolgen kan hebben voor grondgebruikers, -eigenaren en of andere belanghebbenden in het desbetreffende gebied.

Compenseren voor iets wat géén natuurlijk kenmerk is of was.

De geschetste problematiek in de MvT onder 3.1 behelst datgene dat in Art 6 lid 3 van de Habitat Richtlijn staat beschreven en dat gaat over de “natuurlijke kenmerken” van een gebied.

Hiervoor is te verwijzen naar het ‘Holohan Arrest’, dit arrest is zeer helder over dit begrip, maar ook over andere zaken zoals delen van een gebied.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:62017CJ0461&from=NL>

Het Holohan Arrest maakt andermaal duidelijk dat de “natuurlijke kenmerken” van een gebied omvatten: de habitattypen en/of soorten die **redenen** waren voor aanwijzing van het betreffende gebied, met verwijzingen naar diverse arresten.

Overweging 31 met verwijzing naar punt 43 & 46 van Arrest 21 juli 2016 (C-387/15 & C-388/15)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/redirect/?urn=ecli:ECLI:3AEU:3AC:3A2016:3A583&lang=NL&format=html&target=CourtTab&anchor=#point43>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/redirect/?urn=ecli:ECLI:3AEU:3AC:3A2016:3A583&lang=NL&format=html&target=CourtTab&anchor=#point46>

En nogmaals onder punt 35 van het Holohan Arrest;

“rechtvaardigde dat dit gebied in de lijst van GCB's in de zin van die richtlijn werd opgenomen [arrest van 17 april 2018, Commissie/Polen (Oerbos van Białowieża), C 441/17, EU:C:2018:255, punt 116 en aldaar aangehaalde rechtspraak].” Onder punt 37 wordt nog wel even genoemd dat alle in het gebied voorkomende habitattypen moeten worden vastgesteld echter: passende beoordeling is pas nodig indien er causaal verband is met “natuurlijke kenmerken”

Dit is van belang omdat de Nederlandse implementatie van de Habitat Richtlijn **alle** in de meest geringe aanwezige habitattypen en soorten, als “natuurlijk kenmerk” beschouwd, zelfs oppervlakten van 0,0 of 0,4 hectare groot ! Dat is een grote misvatting die is veroorzaakt op 18 november 2015 in een brief, door een ambtenaar van het DG Milieu (EU-commissie) die een **mening** gaf over “natuurlijke kenmerken” dat daarna ten onrechte in het Nederlandse beleid is opgenomen.

Bovenstaande is van zeer groot belang omdat er gebieden zijn alwaar nu “stikstofgevoelige” natuur “aanwezig” is - soms in oppervlakten van 0,0 of 0,4 hectare - terwijl deze gebieden uitsluitend waren aangewezen voor soorten. De stikstofgevoeligheid van die “gevonden natuur” is voor het betreffende gebied totaal niet van belang om **hét** natuurlijke kenmerk (betreffend soort) in stand te houden.

De passende beoordeling vanwege de veronderstelde negatieve effecten van stikstofdepositie kan in veel gebieden zelfs achterwege blijven omdat de “gevonden natuur” niet van belang is, en compensatie derhalve ook niet.

Voorbeeld:

Indien een gebied om economische reden toch compensatie nodig heeft vanwege een project, en dat betreffende gebied heeft als natuurlijk kenmerk ‘rustplaats voor trekvogels’ of ‘stiltegebied voor broedvogels’ dan is er specifiek voor die “natuurlijke kenmerken” compensatie nodig.

De gevonden stukjes “stikstofgevoelig” natuur doen **niet** ter zake, de rustplaats kan simpelweg niet gecompenseerd worden met een stuk heidecompensatie naast de A50.

(Vooraf) aanwijzen compenserende natuur

Artikel 5a.5 (voorlopige bescherming van compensatienatuur) van de MvT:

Hier wordt al omschreven dat de compensatienatuur, welke compensatie mogelijk voor **niet** “natuurlijke kenmerken” plaatsvindt, op de andere plek ook alvast (onterecht) bescherming geniet.

Voor de aanwijzing van N2000 gebieden gelden procedures, diezelfde procedures gelden indien een gebied (verplicht soms) moet worden uitgebreid of verplaatst. Voor die aanwijzing en ook de compensatienatuur dienen dus de procedures te worden gevolgd, inhoudende dat de Europese Commissie beslist en de SDF systematiek leidend is.

Zoals boven omschreven is vooraf al niet duidelijk **wat** er gecompenseerd moet worden en **waar**, zo is ook de compensatienatuur zelf niet zo maar aan te wijzen zonder de juiste procedures. Volgens de MvT is het de bedoeling om dit via een Amvb te gaan doen.

Het aanwijzen via een Amvb is niet de juiste weg, de eigendommen van burgers zijn niet meer zeker door dit voornemen.

Aanvullend

Het besluit tot uitvoering van een plan of project moet voldoen aan de eisen van artikel 6, lid 4. Met name moet aan de hand van documenten worden aangetoond:

1. dat het voor toestemming voorgelegde alternatief - economische overwegingen buiten beschouwing gelaten - het minst schadelijk is voor de habitats, de soorten en de natuurlijke kenmerken van het "Natura 2000"-gebied en dat geen ander haalbaar alternatief voorhanden is dat geen schadelijke gevolgen zou hebben voor de natuurlijke kenmerken van het gebied;
2. dat er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen "van sociale of economische aard". Omdat deze bepaling een afwijking vormt van artikel 6, lid 3, moet de toepassing ervan strikt worden beperkt tot omstandigheden waarin aan alle gestelde voorwaarden van de richtlijn wordt voldaan. Dit houdt in dat iedereen die zich op deze uitzonderingsbepaling beroept, vooraf moet aantonen dat in elk specifiek geval inderdaad aan de genoemde voorwaarden wordt voldaan.
3. Zodra de afwezigheid van geschikte alternatieven en de aanvaarding van dwingende redenen van groot openbaar belang, uitvoerig zijn geverifieerd en gedocumenteerd, moeten alle compenserende maatregelen worden getroffen die nodig zijn om de bescherming van de algehele samenhang van het "Natura 2000"-netwerk te verzekeren. Compenserende maatregelen dienen bijgevolg slechts in overweging te worden genomen wanneer de toepassing van andere garanties, zoals verzachtende maatregelen, niet volstaat. De vastgestelde compenserende maatregelen moeten in elk geval aan de Commissie worden gemeld.

Het vooraf bij Amvb aanwijzen van compenserende natuur lijkt een onmogelijke zaak omdat de juiste weg niet bewandeld kan worden.

Graag ontvangen wij zo spoedig mogelijk uw commentaarnota.

Namens het bestuur van Farmers Defence Force,

